

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΟΥ

ΑΛΦΑΒΗΤΙΣΜΟΥ

erasmediah.eu

**Co-funded by
the European Union**

Μάθημα 2.1

Βελτίωση των δεξιοτήτων κριτικής σκέψης

ERASMEDIAH

Educational Reinforcement Against
the Social Media Hyperconnectivity

**Co-funded by
the European Union**

Μάθημα 2.1

Βελτίωση των διαδικτυακών δεξιοτήτων κριτικής σκέψης

Στόχοι:

- Εισάγετε τους νεαρούς μαθητές στην έννοια της κριτικής σκέψης μέσω διαδραστικών και στοχαστικών δραστηριοτήτων.
- Ενθαρρύνετε τους μαθητές να αμφισβητούν τις υποθέσεις, να εξετάζουν διαφορετικές οπτικές γωνίες και να λαμβάνουν στοχαστικές αποφάσεις.
- Ενθαρρύνετε την αυτογνωσία και την αυτοπεποίθηση στην εφαρμογή της κριτικής σκέψης σε καθημερινές καταστάσεις.

Βασικό(α) μήνυμα(α):

- Η κριτική σκέψη είναι να θέτεις ερωτήσεις, να εξερευνάς διαφορετικές απόψεις και να κάνεις τεκμηριωμένες επιλογές.
- Με την κριτική σκέψη, γινόμαστε πιο ανεξάρτητοι, σίγουροι και στοχαστικοί στις αποφάσεις μας.
- Η συνεργασία και η ενσυναίσθηση ενισχύουν την κριτική σκέψη βοηθώντας μας να κατανοήσουμε διαφορετικές προοπτικές.

ΕΙΔΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:

Επισκόπηση μαθήματος

Η κριτική σκέψη είναι μια δεξιότητα που μας βοηθά να λαμβάνουμε στοχαστικές αποφάσεις και να κατανοούμε διαφορετικές προοπτικές. Θα συζητήσουμε τι σημαίνει να σκέφτεσαι κριτικά, να προβλέπεις αποτελέσματα μέσω μιας πρόκλησης και να σκεφτούμε πώς να χρησιμοποιήσεις αυτή τη δεξιότητα στην καθημερινή ζωή.

Βήμα 1: Έναρξη δραστηριότητας – Τι σημαίνει να σκέφτεσαι; (10 λεπτά)

Θα διερευνήσουμε την έννοια της σκέψης και πώς εφαρμόζεται στη λήψη αποφάσεων και στην επίλυση προβλημάτων.

Βήμα 2: Η πρόκληση «If-Then» (10 λεπτά)

Θα συμμετάσχουμε σε ένα διασκεδαστικό παιχνίδι λογικής σκέψης όπου θα προσπαθήσουμε να προβλέψουμε τα αποτελέσματα με βάση διαφορετικά σενάρια.

Βήμα 3: Ομαδική δραστηριότητα: Περπατήστε με τα παπούτσια τους (10 λεπτά)

Θα διερευνήσουμε διαφορετικές οπτικές γωνίες για ένα κοινό σενάριο μέσα από ομαδική συζήτηση και παιχνίδι ρόλων.

Βήμα 4: Αναστοχασμός – Εφαρμογή κριτικής σκέψης (10 λεπτά)

Τέλος, θα εξετάσουμε πώς μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε την κριτική σκέψη στη ζωή μας και να θέσουμε μια μικρή πρόκληση για τον εαυτό μας.

Βήμα 1

Δραστηριότητα Έναρξης: Τι σημαίνει να σκέφτεσαι;

Σήμερα, θα εξερευνήσουμε μια δεξιότητα που μπορεί να σας βοηθήσει σε πολλούς τομείς της ζωής σας - από το σχολείο μέχρι τις φιλίες, ακόμη και τα χόμπι και τις μελλοντικές σας δουλειές. Αυτή η δεξιότητα ονομάζεται **Κριτική Σκέψη**.

Αλλά, τι σημαίνει να σκέφτεσαι;

Αφιερώστε λίγο χρόνο και σκεφτείτε κάτι που κάνατε πρόσφατα, όπου έπρεπε να πάρετε μια απόφαση. Ίσως ήταν η επιλογή του τι να φορέσετε, η απόφαση τι θα πείτε σε έναν φίλο ή το πώς να λύσετε ένα πρόβλημα σε ένα παιχνίδι.

Βήμα 1

Δραστηριότητα Έναρξης: Τι σημαίνει να σκέφτεσαι;

Τώρα, ας μοιραστούμε μια πρόσφατη απόφαση που έπρεπε να πάρετε.

Σκεφτείτε πότε παίρνατε αυτή την απόφαση. σταματήσατε να σκεφτείτε όλες τις διαφορετικές επιλογές που είχατε; Αναρωτηθήκατε τι θα μπορούσε να συμβεί αν διαλέξατε μια επιλογή από την άλλη;

Αυτό ακριβώς είναι η Κριτική Σκέψη - **επιβραδύνει και κάνει ερωτήσεις πριν κάνει μια επιλογή.**

Βήμα 2

Η πρόκληση «Αν-Τότε».

Τώρα που ξέρουμε ότι η σκέψη είναι να κάνεις ερωτήσεις, ας παίξουμε ένα γρήγορο παιχνίδι που ονομάζεται Πρόκληση «If-Then». Δεδομένου ενός δείγματος κατάστασης, η δουλειά σας θα είναι να καταλήξετε σε όσα περισσότερα πιθανά αποτελέσματα μπορείτε.

Για παράδειγμα:

Αν ξεχάσετε την εργασία σας στο σπίτι, τότε τι μπορεί να συμβεί;

Η απάντηση θα μπορούσε να είναι: «Τότε, μπορεί να πάρω χαμηλότερο βαθμό» ή «ίσως χρειαστεί να το εξηγήσω στον δάσκαλο».

Βήμα 2

Η πρόκληση «Αν-Τότε».

Δείγμα λίστας σεναρίων/ καταστάσεων για την πρόκληση Αν-Τότε

- Αν ξεχάσετε την εργασία σας στο σπίτι, τότε τι μπορεί να συμβεί;
- Αν χάσετε το τηλέφωνό σας για μια μέρα, τότε τι μπορεί να συμβεί;
- Αν μπορούσατε να αλλάξετε θέση με τον καλύτερό σας φίλο για μια μέρα, τότε τι θα μπορούσε να συμβεί;
- Αν χάσετε το σχολικό λεωφορείο, τότε τι μπορεί να συμβεί;
- Αν δημοσιεύσετε κάτι στο διαδίκτυο χωρίς να το σκεφτείτε, τότε τι μπορεί να συμβεί;
- Αν συναντήσετε κάποιον με διαφορετική γνώμη από τη δική σας, τότε τι μπορεί να συμβεί;
- Αν μείνετε ξύπνιοι πολύ αργά παίζοντας βιντεοπαιχνίδια, τότε τι μπορεί να συμβεί;
- Αν δοκιμάσετε κάτι νέο που δεν έχετε ξανακάνει, τότε τι μπορεί να συμβεί;

Βήμα 3

Ομαδική Δραστηριότητα: Ελάτε στη θέση τους

Ας ζήσουμε πώς διαφορετικοί άνθρωποι μπορούν να δουν την ίδια κατάσταση με εντελώς διαφορετικούς τρόπους, μέσα από ένα παιχνίδι που ονομάζεται «Περπατήστε με τα παπούτσια τους». Θα μπείτε στο ρόλο κάποιου άλλου και θα μοιραστείτε πώς μπορεί να αισθάνονται για μια συγκεκριμένη κατάσταση.

Σε μικρές ομάδες των 3/4 ατόμων, κάθε ομάδα θα αντιπροσωπεύει ένα διαφορετικό άτομο που επηρεάζεται από **έναν νέο σχολικό κανόνα:**

Φορώντας στολές στο σχολείο

Βήμα 3

Ομαδική Δραστηριότητα: Ελάτε στη θέση τους

Οι αναθέσεις ρόλων είναι οι εξής:

- Η ομάδα 1 θα είναι μαθητές.
- Η ομάδα 2 θα είναι εκπαιδευτικοί.
- Η ομάδα 3 θα είναι γονείς.
- Η ομάδα 4 θα είναι ο διευθυντής του σχολείου.

Μπορείτε να μετακινηθείτε σε ένα μέρος της τάξης με την ομάδα σας για να συνεχίσετε τη δραστηριότητα. Αφιερώστε λίγα λεπτά για να συζητήσετε στην ομάδα σας πώς μπορεί να αισθάνεται το άτομο που έχετε ορίσει για τον κανόνα. Για παράδειγμα, η Ομάδα 1 θα σκεφτεί πώς θα μπορούσε να αισθάνεται ένας μαθητής για τον νέο του κανόνα.

Σκεφτείτε τις ανησυχίες τους, τα οφέλη που μπορεί να δουν ή τις προκλήσεις που θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν. Φροντίστε να σημειώσετε σε ένα φύλλο χαρτί τι μπορεί να σκέφτονται και γιατί μπορεί να αισθάνονται έτσι.

Βήμα 3

Ομαδική Δραστηριότητα: Ελάτε στη θέση τους

Τώρα, κάθε ομάδα θα παρουσιάσει την οπτική του χαρακτήρα της.

Ένα άτομο από κάθε ομάδα θα μοιραστεί πώς βλέπει τον κανόνα το άτομο στο οποίο έχετε ορίσει και γιατί αισθάνεται έτσι. Μπορείτε να γίνετε δημιουργικοί - μιλήστε σαν να είστε αυτό το άτομο, χρησιμοποιήστε στηρίγματα αν θέλετε ή μπορείτε ακόμη και να το κάνετε.

Βήμα 4

Αναστοχασμός: Εφαρμογή κριτικής σκέψης

Τα σημερινά εργαστήρια ολοκληρώνονται με αυτή την τελευταία δραστηριότητα. **Ας σκεφτούμε πώς μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε την κριτική σκέψη στη ζωή μας.**

Σκεφτείτε έναν τομέα όπου θα μπορούσατε να επιβραδύνετε και να κάνετε στον εαυτό σας ή στους άλλους περισσότερες ερωτήσεις, προτού λάβετε μια απόφαση.

Θα μπορούσε να είναι η απόφαση του πώς να περάσετε τον ελεύθερο χρόνο σας, πώς να χειριστείτε μια σύγκρουση με έναν φίλο ή ακόμα και τι να πιστέψετε όταν βλέπετε κάτι στο διαδίκτυο.

Αφιερώστε λίγο χρόνο για να το σκεφτείτε. Στη συνέχεια, γράψτε σε μια κολλώδη σημείωση **έναν μικρό στόχο για τον εαυτό σας** - κάτι που μπορείτε να κάνετε αυτή την εβδομάδα για να εξασκήσετε την κριτική σκέψη σε αυτόν τον τομέα.

Θα ήθελε κάποιος να μοιραστεί τον στόχο του με την ομάδα;

Θυμηθείτε, η κριτική σκέψη δεν είναι να λαμβάνετε πάντα τη «σωστή» απάντηση - είναι να κάνετε ερωτήσεις, να εξετάζετε διαφορετικές επιλογές και να κάνετε προσεκτικές επιλογές. Όσο περισσότερο εξασκηθείτε, τόσο καλύτερα θα γίνετε.

Σύνοψη των βασικών συμπερασμάτων

- Η κριτική σκέψη είναι απαραίτητη για τη λήψη στοχαστικών αποφάσεων αναλύοντας καταστάσεις και προβλέποντας πιθανά αποτελέσματα.
- Η λογική σκέψη μας βοηθά να κατανοήσουμε την αιτία και το αποτέλεσμα μέσω της δομημένης συλλογιστικής, όπως εξασκείται στην Πρόκληση Αν-Τότε.
- Διαφορετικοί άνθρωποι έχουν διαφορετικές απόψεις για την ίδια κατάσταση, επηρεασμένοι από τις εμπειρίες, τις πεποιθήσεις και τις ανάγκες τους.
- Η κριτική σκέψη μπορεί να εφαρμοστεί στην καθημερινή ζωή για την επίλυση προβλημάτων, τη λήψη αποφάσεων και την οικοδόμηση πιο υγιών σχέσεων με τους άλλους.

Οδηγίες για εργαζόμενους στον τομέα της νεολαίας, εκπαιδευτικούς και δασκάλους

Σκοπός:

Αυτό το μάθημα έχει σχεδιαστεί για να εισαγάγει τους μικρούς μαθητές στις βασικές αρχές της κριτικής σκέψης με έναν ελκυστικό και διαδραστικό τρόπο. Μπορεί να παραδοθεί τόσο σε επίσημο όσο και σε ανεπίσημο περιβάλλον, με ελάχιστα απαιτούμενα υλικά. Οι διαμεσολαβητές ενθαρρύνονται να προσαρμόσουν τις δραστηριότητες ώστε να ταιριάζουν στις ανάγκες και τη δυναμική της ομάδας τους.

Υλικά που χρειάζονται:

- Προβολέας και οθόνη
- Ηχεία
- Φορητός υπολογιστής ή συσκευή για αναπαραγωγή βίντεο
- Flipchart ή λευκός πίνακας
- Μαρκαδόροι
- Φύλλα χαρτιού/κολλώδεις σημειώσεις
- Στυλό ή μολύβια

Βήμα 1: Έναρξη δραστηριότητας: Τι σημαίνει να σκέφτεσαι; (10 λεπτά)

Βάλτε έναν χαλαρό τόνο, ξεκινώντας με μια φιλική, φιλόξενη προσέγγιση για να ενθαρρύνετε τη συμμετοχή. Χρησιμοποιήστε απλά, σχετικά παραδείγματα: αναφέρετε τις καθημερινές αποφάσεις (π.χ. επιλογή ρούχων ή επίλυση ενός προβλήματος σε ένα παιχνίδι) για να κάνετε την έννοια εύκολη στην κατανόηση.

Ενθαρρύνετε την κοινή χρήση και, εάν χρειάζεται, μοιραστείτε πρώτα το δικό σας παράδειγμα και προτρέψτε απαλά τους πιο ήσυχους συμμετέχοντες. Επισημάνετε βασικές ιδέες, τονίζοντας ότι η Κριτική Σκέψη αφορά την εξέταση διαφορετικών επιλογών και αποτελεσμάτων πριν κάνετε μια επιλογή.

Βασικά σημεία συζήτησης:

- Κριτική σκέψη σημαίνει παύση και υποβολή ερωτήσεων πριν ενεργήσετε.
- Οι καθημερινές αποφάσεις προσφέρουν ευκαιρίες για άσκηση κριτικής σκέψης.
- Μας βοηθά να εξερευνήσουμε επιλογές, να προβλέψουμε τα αποτελέσματα και να κάνουμε προσεκτικές επιλογές.

Βήμα 2: Η πρόκληση «Αν-Τότε» (10 λεπτά)

Ενθαρρύνετε τους μαθητές να είναι δημιουργικοί και εξετάζουν θετικά και αρνητικά αποτελέσματα για κάθε κατάσταση «αν-τότε». Τονίστε ότι δεν υπάρχουν λανθασμένες απαντήσεις - πρόκειται για την επέκταση της σκέψης τους και τη διερεύνηση διαφορετικών δυνατοτήτων.

Όταν συζητάτε κάθε σενάριο, επιτρέψτε στους μαθητές να απαντούν εκ περιτροπής ή να προσφέρουν απαντήσεις ως ομάδα.

Εάν είναι απαραίτητο, προσαρμόστε τον ρυθμό του παιχνιδιού ανάλογα με το πόσο αφοσιωμένοι είναι οι μαθητές. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε απλούστερες καταστάσεις «Αν-Τότε» για νεότερους μαθητές ή πιο σύνθετες για μεγαλύτερες ομάδες για να τονώσετε περισσότερη συζήτηση.

Βασικά σημεία συζήτησης:

- Σκέψη μπροστά: Η κριτική σκέψη περιλαμβάνει την πρόβλεψη πιθανών αποτελεσμάτων πριν από τη λήψη αποφάσεων.
- Λαμβάνοντας υπόψη τις πιθανότητες: υπάρχουν πολλαπλά αποτελέσματα για κάθε κατάσταση και είναι σημαντικό να τα εξερευνήσετε.
- Υπευθυνότητα: οι αποφάσεις έχουν συνέπειες που μπορεί να επηρεάσουν τόσο τον εαυτό μας όσο και τους άλλους.

Βήμα 3: Ομαδική δραστηριότητα: Ελάτε στη θέση τους (10 λεπτά)

Βοηθήστε τους μαθητές να σχηματίσουν τις ομάδες. Ενθαρρύνετε τα να εργαστούν συνεργατικά και να σέβονται ο ένας τη συμβολή του άλλου.

Δώστε θετικό τόνο στο παιχνίδι ρόλων δίνοντας έμφαση στη δημιουργικότητα και την ενσυναίσθηση. Υπενθυμίστε στους συμμετέχοντες ότι ο στόχος είναι να εξερευνήσουν διαφορετικές οπτικές γωνίες, όχι να κρίνουν ή να κριτικάρουν τους άλλους.

Παρέχετε καθοδήγηση όπως απαιτείται κατά τη διάρκεια των ομαδικών συζητήσεων. Προτρέψτε τους μαθητές με ερωτήσεις όπως: «Ποιες προκλήσεις μπορεί να αντιμετωπίσει ο χαρακτήρας σας;» ή "Πώς θα επηρεάσει αυτός ο κανόνας την καθημερινότητά τους;" Ενθαρρύνετε την ενεργό συμμετοχή προσκαλώντας κάθε μέλος της ομάδας να συμβάλει στη συζήτηση και την παρουσίαση.

Βασικά σημεία συζήτησης:

- Διαφορετικοί ρόλοι και εμπειρίες διαμορφώνουν τον τρόπο με τον οποίο τα άτομα αντιλαμβάνονται την ίδια κατάσταση.
- Η κατανόηση πολλαπλών προοπτικών ενισχύει την ενσυναίσθηση και την καλύτερη λήψη αποφάσεων.
- Η κριτική σκέψη περιλαμβάνει την εξέταση διαφορετικών απόψεων για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των προκλήσεων.

Βήμα 4: Αναστοχασμός: Εφαρμογή κριτικής σκέψης (10 λεπτά):

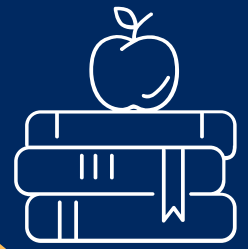
Για να διευκολύνετε αποτελεσματικά αυτή τη δραστηριότητα προβληματισμού, δημιουργήστε ένα ήρεμο και εστιασμένο περιβάλλον όπου οι συμμετέχοντες νιώθουν άνετα να μοιράζονται τις σκέψεις τους.

Ενθαρρύνετε τους μαθητές να σκεφτούν πραγματικές καταστάσεις όπου μπορούν να εφαρμόσουν κριτική σκέψη, καθιστώντας την σχετική με τις καθημερινές τους εμπειρίες. Εάν οι συμμετέχοντες διστάζουν να μοιραστούν τους στόχους τους, δώστε το παράδειγμα μοιράζοντας έναν απλό προσωπικό σας στόχο. Προσφέρετε θετική ενίσχυση για όλες τις συνεισφορές, τονίζοντας ότι η κριτική σκέψη είναι μια δεξιότητα που αναπτύσσεται μέσω της πρακτικής, όχι της τελειότητας.

Βασικά σημεία συζήτησης:

- Κάντε στοχαστικές ερωτήσεις και εξετάστε διαφορετικές προοπτικές πριν πάρετε αποφάσεις.
- Εφαρμόστε κριτική σκέψη σε καθημερινές καταστάσεις όπως φιλίες, συγκρούσεις ή αξιολόγηση πληροφοριών.
- Ξεκινήστε με μικρούς, εφικτούς στόχους για να δημιουργήσετε συνήθειες κριτικής σκέψης.

Δραστηριότητα παρακολούθησης:

Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να κρατήσουν ένα ημερολόγιο για μία εβδομάδα, σημειώνοντας κάθε φορά που χρησιμοποίησαν την κριτική σκέψη για να λύσουν ένα πρόβλημα ή να λάβουν μια απόφαση. Στην επόμενη συνεδρία, μπορούν να μοιραστούν τις εμπειρίες τους και να συζητήσουν τι έμαθαν.

Συμβουλές για εκπαιδευτικούς:

Διαχείριση χρόνου: Διατηρήστε κάθε ενότητα σε καλό δρόμο.

Ενθαρρύνετε τη Συμμετοχή: Προσελκύστε πιο ήσυχους μαθητές προσκαλώντας τους να μοιραστούν ιδέες.

Παραπομπές

- UNICEF - *6 Tips for Teens on How to Develop Critical Thinking* - 7 October, 2021. Link:
- <https://journalistsresource.org/politics-and-government/fake-news-fact-checking-research-2019/>
- Reebot Foundation - *Developing Critical Thinking In Teens: Parents Guide*. Link:
<https://learnenglishteens.britishcouncil.org/study-break/video-zone/five-ways-spot-fake-news>

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Επιλέξτε τη σωστή απάντηση για κάθε ερώτηση για να ελέγξετε την κατανόησή σας για τις δεξιότητες κριτικής σκέψης. Μόνο μία επιλογή είναι σωστή για κάθε ερώτηση.

1. Ποια είναι μια βασική πτυχή της κριτικής σκέψης;

- A. Συμφωνία με όλους
- B. Κάνοντας στοχαστικές ερωτήσεις πριν λάβετε μια απόφαση
- Γ. Αγνοώντας διαφορετικές απόψεις
- Δ. Λήψη αποφάσεων χωρίς σκέψη

2. Γιατί είναι σημαντικό να εξετάζουμε διαφορετικές οπτικές γωνίες σε μια κατάσταση;

- A. Για να μπερδεύουμε τους άλλους
- B. Για να παίρνουμε πιο γρήγορες αποφάσεις
- Γ. Για να κατανοούμε διαφορετικές εμπειρίες και να κάνουμε καλύτερες επιλογές
- Δ. Για να συμφωνούμε πάντα με την πλειοψηφία

3. Αν βρεθείτε αντιμέτωποι με μια σύγκρουση με έναν φίλο, ποιο είναι το πρώτο βήμα για να εφαρμόσετε κριτική σκέψη;

- A. Αποφύγετε εντελώς την κατάσταση
- B. Ακούστε την άποψή του
- Γ. Πάρτε γρήγορα μια πλευρά
- Δ. Αγνοήστε τα συναισθήματά του

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

4. Ποιο από τα παρακάτω αποτελεί παράδειγμα εφαρμογής της κριτικής σκέψης στο διαδίκτυο;

A. Να πιστεύεις όλα όσα διαβάζεις

B. Κοινή χρήση πληροφοριών χωρίς επαλήθευση της πηγής τους

Γ. Αμφισβήτηση της αξιοπιστίας ενός ιστότοπου πριν κοινοποιήσεις το περιεχόμενό του

Δ. Αγνοώντας αντιφατικές πληροφορίες

5. Πώς μπορεί ο καθορισμός μικρών στόχων να βοηθήσει στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης;

A. Κάνει τις αποφάσεις ευκολότερες χωρίς να σκέφτεστε

B. Σε βοηθά να εξασκηθείς στη στοχαστική σκέψη σε καθημερινές καταστάσεις

Γ. Εξαλείφει την ανάγκη να σκεφτείτε

Δ. Σε αναγκάζει να ακολουθείς τις απόψεις των άλλων

Λύσεις

Ερώτηση 1: Β

Ερώτηση 2: Γ

Ερώτηση 3: Β

Ερώτηση 4: Γ

Ερώτηση 5: Β

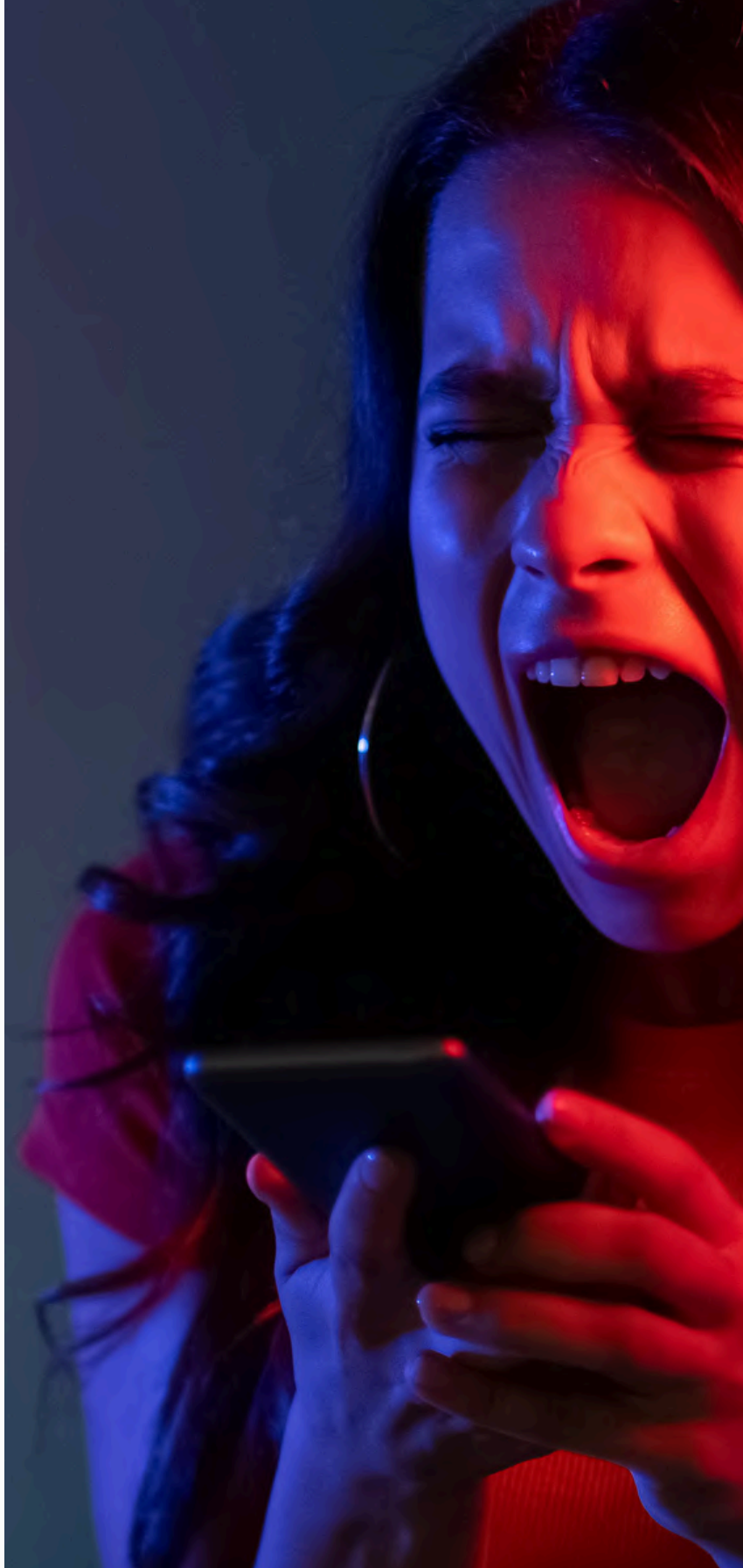

CRITICAL THINKING

Centrum Wspierania
Edukacji
i Przedsiębiorczości

**Co-funded by
the European Union**

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (ΕΑΕΑ). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο ΕΑΕΑ δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.